

РЕШЕНИЕ

№ 5321

гр. София, 25.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 29 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и пети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Виктория М. Станиславова

при участието на секретаря **ВАЛЕНТИНА ВЛ. МИЛОВАНОВА**
като разгледа докладваното от Виктория М. Станиславова Гражданско дело
№ 20231110113576 по описа за 2023 година

Производството е по реда на ГПК, част II "Общ исков процес", дял I "Производство пред първата инстанция".

Образувано е по първоначална искова молба с вх. № 71634/15.03.2023 г. на Е. Д. Д., ЕГН *****, срещу .....“ ООД, ЕИК ....., с която са предявени при условията на обективно, евентуално съединяване установителни искове с правно основание чл. 26, ал. 4 ЗЗД, вр. ал. 1 ЗЗД за **прогласяване нищожността на клаузата на чл. 6 от Договор за потребителски кредит № .....**, предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 420,00 лева при неизпълнение на задължението на кредитополучателя по договора за предоставяне на обезпечение съобразно предвиденото в чл. 4, ал. 3 от него.

В срока по чл. 211, ал. 1 ГПК .....“ ООД, ЕИК ....., е предявил при условията на обективно, кумулативно съединяване **насрещни осъдителни искове** с правно основание чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД, вр. чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР, срещу ищеца по първоначалния иск за заплащане на сумата в размер на **249,36 лева** – падежирала главница по Договор за потребителски кредит № ....., ведно със законната лихва от депозирането на исковата молба до плащането, както и за сумата в размер на **8,64 лева** – договорна възнаградителна лихва за периода от 12.11.2022 г. до 12.12.2022 г.

В първоначалната искова молба се излагат фактически твърдения, че между .....“ ООД – в качеството на кредитор, и Е. Д. Д. – в качеството на кредитополучател, е бил сключен Договор за потребителски кредит № ..... г., съгласно който Е. Д. Д. е получила заемна сума в размер на 500,00 лева със задължение да я върне на 6 равни месечни вноски, при ГЛП 38,75 % и ГПР 46,42 %. Сочи се, че в чл. 4, ал. 3 от съгласението кредиторът бил уговорил, че в срок до края на следващия ден от сключване на договора кредитополучателят следва да му предостави гаранция по кредита, подробно посочена в ОУ към договора, като при неизпълнение на това задължение за кредитополучателя възниквало неустойчно задължение по чл. 6 от него за заплащане на сумата в размер на 420,00 лева. Счита се, че клаузата на чл. 6 е в протИ.речие с императивни правни норми. Навеждат се аргументи, че същата протИ.речи на добрите нрави, по същество се начислява печалба за кредитора, надбавка към главницата, поради което е следвало да бъде включена в ГПР и ГЛП, което влече недействителност на целия договор, респ. на клаузата от него, предвиждаща заплащането на неустойка за неизпълнение на договорно задължение за предоставяне на обезпечение. Моли се съда да прогласи нищожността на процесната договорна клауза. Претендират се разноси по делото.

В законоустановения срок по чл. 131 ГПК ответното дружество е депозирало писмен отговор, с който оспорва установителните искове като неоснователни. Счита, че добрите нрави не са накърнени, налице е еквивалентност на престацията. Оспорва приложеният ГПР да е различен от посочения в съглашението, като поддържа, че същият е в рамките на нормативно уреденото и е изчислен в съответствие със законовата формула към чл. 19, ал. 2 ЗПК. Оспорва твърдението за заобикаляне на закона, както и твърдението за нарушения на ЗЗП. Моли за отхвърляне на исковете. Претендира разноски.

В насрещната искова молба, обективизирана в писмения отговор по чл. 131 ГПК, ищецът по насрещните искове излага фактически твърдения, че действително между .....“ ООД – в качеството на кредитор, и Е. Д. Д. – в качеството на кредитополучател, е бил сключен Договор за потребителски кредит № ..... г., по силата на който в полза на Е. Д. Д. е бил предоставен паричен заем в размер на сумата от 500,00 лева със срок за връщането ѝ от 6 месеца, при ГПП в размер на 38,75 %, ГПР в размер на 46,42 % и месечна погасителна вноска в размер на по 93,00 лева всяка. Излага, че на датата на сключване на договора – 11.06.2022 г., ...“ ООД е предоставил заемната сума, която Е. Д. Д. е получила на каса на „.....“ АД с разписка № ..... Признава, че по сключения между страните договор кредитополучателят е заплатил три вноски за погашение на задължението си на следните дати: на 20.09.2022 г. – 100,00 лева, на 28.10.2022 г. – 100,00 лева, на 14.11.2022 г. – 100,00 лева. Посочва, че останалите непогасени от ответника по насрещните искове вземания са, както следва: сумата от 249,36 лева – падежирагла главница по Договор за потребителски кредит № ..... г., дължима за периода 12.10.2022 г. – 12.12.2022 г., сумата от 8,64 лева – договорна възнаградителна лихва за периода от 12.11.2022 г. до 12.12.2022 г., чието заплащане дружеството претендира в настоящия процес. При тези фактически твърдения ищецът по насрещните искове моли за уважаването им и за присъждане на сумите на соченото договорно основание. Претендира разноски.

В депозирания в срока по чл. 131, ал. 1 ГПК писмен отговор на насрещната искова молба ответникът Е. Д. Д. оспорва същата с довод, че процесният договор за потребителски кредит е недействителен, на основание чл. 22 ЗПК, и поддържа възражение за прихващане със заплатените по претендираните за недействителни клаузи суми от дължимата главница. Моли за отхвърляне на исковете.

Софийски районен съд, I Гражданско отделение, като съобрази доводите на страните и събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно изискванията на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено от фактическа страна следното:

По делото не се спори, а се установява от приетия като писмено доказателство **Договор за потребителски кредит № ..... г.**, че между .....“ ООД – като кредитор, и Е. Д. Д. – като кредитополучател, е бил сключен договор за паричен заем, по силата на който заемодателят е поел задължение да предостави на заемателя паричен заем в размер на сумата 500,00 лева, срещу насрещно задължение на заемателя да я върне чрез заплащане на 6 броя равни месечни погасителни вноски, дължими на 12-то число на месеца с размер и падеж, посочени в погасителния план, представляващ Приложение № 1 към договора – първата платима на 12.07.2022 г., а последната – на 12.12.2022 г., заедно с възнаградителна лихва при фиксиран годишен лихвен процент в размер на 38,75 % /чл. 11, ал. 1 от договора/ и годишен процент на разходите от 46,42 % /чл. 11, ал. 4 от договора/, като общата сума, дължима за връщане от заемателя възлиза на 558,00 лева /чл. 11, ал 5 от договора/.

Съгласно чл. 4, ал. 3 от договора страните се споразумяват, че в срок до края на следващия ден от сключването му, кредитополучателят е длъжен да предостави на кредитора гаранция по кредита съгласно реда и условията, предвидени в ОУ по договора. Банковата гаранция или гаранцията, издадена от небанкова финансова институция, трябва да бъде за сума в размер на 558,00 лева със срок на валидност до 13.12.2022 г.

Съгласно предвиденото в т. 3.2.1 от ОУ, в срок до края на следващия ден от сключването на договора за потребителски кредит, кредитополучателят е длъжен да представи на дружеството гаранция по кредита, която може да бъде банкова гаранция, издадена от банка, оперираща на територията на Република България; гаранция, издадена от небанкова финансова институция, оперираща на територията на Република България, или двама поръчители. С т. 3.2.2 от ОУ са уредени изискванията към банковата гаранция и гаранцията, издадена от небанкова финансова институция, а именно да отговаря на изискванията на закона за нейното издаване и да съдържа неотменяемо и безусловно изявление, че ако кредитополучателят не заплати което и да е свое парично задължение по

договора, гарантът ще заплати всички дължими суми в първия работен ден след получаване на първо писмено искане от страна на дружеството. С т. 3.2.3 от ОУ е определено, че поръчители могат да бъдат дееспособни физически лица, които трябва да са наети на безсрочен трудов договор и да получават минимум 1 500 лева брутно месечно възнаграждение, както и да нямат кредити с повече от 30 дни просрочие. Уредено е, че в рамките на срока по т. 3.2.1 /деня след сключване на договора/, поръчителите следва да се явят лично в офис на дружеството и да предоставят информация за своята кредитоспособност. Според т. 3.2.5 дружеството не е длъжно да приеме предложените от кредитополучателя поръчители, а преценява тяхната надеждност и платежоспособност.

Съгласно чл. 6, ал. 1 от договора, в случай че кредитополучателят не представи на кредитора гаранция по кредита по чл. 4, ал. 3 от този договор в установения срок и съгласно условията, предвидени в ОУ на договора, той дължи на дружеството неустойка в размер на 420,00 лева, като неустойката се начислява на месец, считано от изтичането на срока. Според чл. 6, ал. 5 от договора, начислената неустойка се заплаща заедно със следващата погасителна вноска по кредита съобразно уговорения погасителен план.

По делото не се спори, че преди сключване на договора на кредитоискателя е бил предоставен стандартен европейски формуляр /СЕФ/, съдържащ информация за потребителските кредити и конкретно: данни за кредитора, описание на основните характеристики на кредита – вид (потребителски кредит за текущо потребление); общ размер на кредита – 500,00 лева; условия за усвояване; срок на договора – 6 месеца; размер, брой, падеж и периодичност на вноските; разходите по кредита – лихвен процент от 38,75 %; ГПР – 46,42 %.

По делото не се спори, че ищцата по първоначалния иск е получила в брой сумата от 500,00 лева, наредена от .....“ ЕООД, чрез системата на „.....“ АД.

Между страните не е спорно обстоятелството, потвърдено и от констатациите на вещото лице по ССЧЕ, че в изпълнение на сключения договор за потребителски кредит от 11.06.2022 г. кредитополучателят е извършил 3 плащания на следните дати: на 20.09.2022 г. – 100,00 лева, на 28.10.2022 г. – 100,00 лева, на 14.11.2022 г. – 100,00 лева.

С проекта на доклад, обективиран в Определение № 26089/25.07.2023 г., и обявен за окончателен в проведеното на 04.10.2023 г. открито съдебно заседание /с корекции и допълнения, посочени по-долу/, Софийски районен съд е отделил като безспорни между страните и ненуждаещи се от доказване следните обстоятелства: че между страните е бил сключен Договор за потребителски кредит № ....., по силата на който .....“ ООД е предоставил на Е. Д. Д. сумата в размер на 500,00 лева; че в изпълнение на сключения договор за потребителски кредит, ищцата е извършила три броя плащания на обща стойност от 300,00 лева, както следва: на 20.09.2022 г. – 100,00 лева, 28.10.2022 г. – 100,00 лева, 14.11.2022 г. – 100,00 лева.

От изслушаното и прието без възражения на страните в срока по чл. 200, ал. 3, изр. 2 ГПК експертно заключение на вещото лице И. Д. по допуснатата съдебно-счетоводна експертиза, което преценено по реда на 202 ГПК СРС кредитира като обективно и компетентно изготвено от специалист в съответната област, се установява, че отпуснатият заем по договор за потребителски кредит № ..... е бил усвоен от кредитополучателя на 11.06.2022 г., като последният е извършил по договора 3 плащания – на 20.09.2022 г. – 100,00 лева, на 28.10.2022 г. – 100,00 лева, на 14.11.2022 г. – 100,00 лева. Така постъпилите суми кредиторът е отнесъл за погасяване, както следва: 49,36 лева – лихви, и 250,64 лева – главница, като в счетоводството на ответника по първоначалния иск като непогасени са отразени следните суми: 249,36 лева – главница, и 8,64 лева – лихва. След изчислителна процедура вещото лице е посочило, че стойността на ГПР при включване в него на стойността на неустойката за непредоставяне на обезпечение възлиза на 1 096,69 %.

При така установената фактическа обстановка, съдът приема от правна страна следното:

Първоинстанционният съд е първоначално сезиран с установителни иски с правно основание чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД, и с насрещно предявени осъдителни иски с правно основание чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД, вр. чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР.

По предявените първоначални установителни иски съдът намира следното:

В разглеждания случай ищецът релевира различни основания за нищожност на неустоечната клауза на чл. 6 от Договор за потребителски кредит № .....

Съгласно практиката на ВКС, която настоящият съдебен състав споделя, когато е предявен иск за прогласяване недействителността на сделка, а в обстоятелствената част на исковата молба са заявени повече от едно от законовите основания за недействителност, съдът е длъжен да съобрази, че е сезиран с множество обективно съединени искове – при един петитум ищецът е заявил множество основания за прогласяване недействителността на сделката. С оглед основанията на всеки един от исковете, същите следва да се разгледат при условията на евентуалност в поредността, произтичаща от естеството на въведеното основание – от най-тежкото към най-лекото / в този смисъл Решение № 40/07.04.2020 г. по гр. д. № 2383/2019 г. по описа на ВКС, III г. о./.

По иска с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД в тежест на ищеца е да докаже сключването на процесния договор за паричен заем с посоченото в исковата молба съдържание, както и че оспорената клауза за неустойка е неравноправна, противИ.речи на императивна законова разпоредба, заобикаля закона или противИ.речи на добрите нрави, което обуславя нищожността на клаузата.

Както се посочи, по делото не е спорно обстоятелството, че между .....“ ООД – като кредитор, и Е. Д. Д. – като кредитополучател, е бил сключен Договор за потребителски кредит № ..... г., по силата на който заемодателят е поел задължение да предостави на заемателя паричен заем в размер на сумата 500,00 лева, срещу насрещно задължение на заемателя да я върне чрез заплащане на 6 броя равни месечни погасителни вноски, дължими на 12-то число на месеца с размер и падеж, посочени в погасителния план, представляващ Приложение № 1 към договора – първата платима на 12.07.2022 г., а последната – на 12.12.2022 г., заедно с възнаградителна лихва при фиксиран ГЛП в размер на 38,75 % /чл. 11, ал. 1 от договора/ и ГПР от 46,42 % /чл. 11, ал. 4 от договора/, като общата сума, дължима за връщане от заемателя, възлиза на 558,00 лева /чл. 11, ал. 5 от договора/. Съгласно **чл. 4, ал. 3** от договора страните се споразумяват, че в срок до края на следващия ден от сключването му, кредитополучателят е длъжен да предостави на кредитора гаранция по кредита съгласно реда и условията, предвидени в ОУ по договора. Банковата гаранция или гаранцията, издадена от небанкова финансова институция, трябва да бъде за сума в размер на 558,00 лева със срок на валидност до 13.12.2022 г. Съгласно предвиденото в **т. 3.2.1 от ОУ**, в срок до края на следващия ден от сключването на договора за потребителски кредит, кредитополучателят е длъжен да представи на дружеството гаранция по кредита, която може да бъде банкова гаранция, издадена от банка, оперираща на територията на Република България; гаранция, издадена от небанкова финансова институция, оперираща на територията на Република България, или двама поръчители. **С т. 3.2.2 от ОУ** са уредени изискванията към банковата гаранция и гаранцията, издадена от небанкова финансова институция, а именно да отговаря на изискванията на закона за нейното издаване и да съдържа неотменяемо и безусловно изявление, че ако кредитополучателят не заплати което и да е свое парично задължение по договора, гарантът ще заплати всички дължими суми в първия работен ден след получаване на първо писмено искане от страна на дружеството. **С т. 3.2.3 от ОУ** е определено, че поръчители могат да бъдат дееспособни физически лица, които трябва да са наети на безсрочен трудов договор и да получават минимум 1 500 лева брутно месечно възнаграждение, както и да нямат кредити с повече от 30 дни просрочие. Уредено е, че в рамките на срока по т. 3.2.1 /деня след сключване на договора/, поръчителите следва да се явят лично в офис на дружеството и да предоставят информация за своята кредитоспособност. Според т. 3.2.5 дружеството не е длъжно да приеме предложените от кредитополучателя поръчители, а преценява тяхната надеждност и платежоспособност. Съгласно **чл. 6, ал. 1 от договора**, в случай че кредитополучателят не представи на кредитора гаранция по кредита по чл. 4, ал. 3 от този договор в установения срок и съгласно условията, предвидени в ОУ на договора, той дължи на дружеството неустойка в размер на 420,00 лева, като неустойката се начислява на месец, считано от изтичането на срока. Според чл. 6, ал. 5 от договора, начислената неустойка се заплаща заедно със следващата погасителна вноска по кредита съобразно уговорения погасителен план.

Следователно при извършване на съвкупен анализ на клаузите на процесния договор за кредит се установява, че съгласно оспорената клаузата на чл. 6 от него кредитополучателя дължи заплащане на неустойка при неизпълнение на задължението си по чл. 4, ал. 3 от договора за предостави в полза на кредитора в срок до края на следващия ден от сключването на договора за потребителски кредит гаранция по кредита /която може да бъде банкова гаранция, издадена от банка, оперираща на територията на Република България; гаранция, издадена от небанкова финансова институция, оперираща на територията на

Република България, или двама поръчители/, отговаряща на условията на 3.2.2 от ОУ и/или т. 3.2.3 от ОУ. Неустоечното вземане е в размер на 420,00 лева, като неустойката се начислява на месец, считано от изтичането на срока. Неустойката се начислява само за периоди, в които кредитът е бил без осигурена гаранция, като начислената неустойка се заплаща със следващата погасителна вноска по кредита съобразно погасителния план.

Съгласно разпоредбата на чл. 92, ал. 1 ЗЗД неустойката обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е необходимо те да се доказват. Правната норма определя неустойката като форма на договорна отговорност за причинените вреди от неизпълнение на договорно задължение, чийто размер е предварително уговорен от страните, като наред с това очертава и специфичните функции на неустоечното вземане – обезщетителна, свързана с преразпределяне на последиците от неизпълнението в тежест на неизправния длъжник, обезпечителна – за обезпечаване изпълнението на задължението и наказателна – в случаите, при които размерът на неустойката е по – голям от причинените вреди.

В рамките на един от основните принципи в гражданското право – свободата на договаряне, намерил нормативното си отражение в чл. 9 ЗЗД страните по една двустранна правна сделка могат да уговорят неустойка за вредите от неизпълнение на договорно задължение. Необходимо е обаче това неустоечно вземане да има някоя от специфичните за неустойката функции. В противен случай клаузата за неустойка би била нищожна поради накръняване на добрите нрави, за което съдът следи служебно, преценявайки клаузата към момента на сключване на договора и включването ѝ в неговото съдържание – арг. т. 3 от Тълкувателно решение № 1/ 15.06.2010 г. по тълк. дело № 1/2009 г.на ОСТК на ВКС.

В конкретната хипотеза се касае за неустойка, дължима поради неизпълнение на едно акцесорно по характера си задължение – за предоставяне на обезпечение, а с това и насочена към обезпечаване на вреди, които не са преки такива – вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка са, че вземането няма да бъде събрано. Предвид това и съобразявайки конкретния ѝ размер /над ½ от размера на предоставения кредит/, съдът намира, че процесната клауза от договора за заем създава предпоставки за обогатяване на едната страна – заемателя без правно основание, доколкото неустойката, дължима заради неизпълнение не на главното, а не акцесорното задължение излиза извън присъщите си функции по чл. 92, ал. 1 ЗЗД и нарушава принципа за справедливост, поради което същата е нищожна като противоречаща на добрите нрави – арг. чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД и като израз на неравноправна клауза – арг. чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143, т. 5 ЗЗП. В допълнение следва да се отбележи, че съгласно разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК в случаите на допусната забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата, какъвто характер няма процесната неустойка. Наред с това съдът намира за необходимо да отбележи, че в разпоредбата на чл. 16 ЗПК законодателят е предвидил оценка от кредитора на кредитоспособността на потребителя преди сключване на договора за кредит. Касае се за оценка на платежоспособността на бъдещия заемател преди страните да се обвържат от договорно правоотношение. Следователно, за евентуалното настъпване на вредите, чието обезпечение се цели с включването на неустоечната клауза като част от съдържанието на договора за заем, принципно допринася и бездействието на заемодателя да оцени кредитоспособността на заемателя преди отпускане на заема съгласно изискването на чл. 16 ЗПК, с което недопустимо същият се стреми да придобие права в резултат от собственото си бездействие и по този начин да прехвърли отговорността за това в тежест на потребителя.

Предвид всичко изложено, предявеният установителен иск по чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД се явява основателен и следва да бъде уважен.

По предявените насрещни осъдителни искове съдът намира следното:

Възникването в полза на ищеца по насрещните искове на процесните вземания за главница и възнаградителна лихва е обусловено от установяване, при условията на пълно и главно доказване, наличието на твърдяното валидно облигационно правоотношение с ответника по договор за потребителски кредит от разстояние, както и, че е получил съгласието на ответната страна за сключване на договора с обективизирана именно от него воля за предоставяне на заемната сума, по което същата е предадена на заемополучателя, уговорения падеж на връщане, изискуемостта на вземането и размера на обезщетението за забава.

С доклада по делото, обективизиран в Определение № 26089/25.07.2023 г., и обявен за окончателен в проведеното на 04.10.2023 г. открито съдебно заседание /с корекции и

допълнения, посочени по-долу/, Софийски районен съд е отделил като безспорни и ненуждаещи се от доказване следните обстоятелства: че между страните е бил сключен Договор за потребителски кредит № ....., по силата на който .....“ ООД е предоставил на Е. Д. Д. сумата в размер на 500,00 лева; че в изпълнение на сключения договор за потребителски кредит, ищцата е извършила три броя плащания на обща стойност от 300,00 лева, както следва: на 20.09.2022 г. – 100,00 лева, 28.10.2022 г. – 100,00 лева, 14.11.2022 г. – 100,00 лева. Ответникът по насрещните искове не твърди и не представя доказателства за заплащане на сума в по-висок размер, като неоспорва и въведените от ответника твърдения в тази насока, поради което съдът приема, че именно това е платената от него сума за погасяване на задълженията му по договора.

Основният спорен въпрос по делото е относно наличието на основание за възникване в полза на кредитора на процесните притезания, предвид наведените от ответника по насрещните искове доводи за недължимост поради недействителността на клаузата от договора, предвиждаща задължение за заплащане на неустойка за неизпълнение на договорното задължение за предоставяне на обезпечение, съответно поради незаконосъобразно невключване в размера на ГПР по процесния договор на неустоечното вземане.

Процесният договор за паричен заем има характеристиките на договор за потребителски кредит съгласно дадената в чл. 9, ал. 1 ЗПК легална дефиниция, а заемателят има качеството „потребител“ по смисъла на пар. 13, т. 1 от ДР на ЗЗП. Разпоредбата на чл. 7, ал. 3 ГПК вмениява на съда служебно задължение да следи за наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител.

Преценката относно действителността на договора за потребителски кредит следва да се извърши както в съответствие с общите правила на ЗЗД, така и с нормите на приложимия ЗПК, при действието на който е сключен договорът. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави, което ограничение се отнася както до гражданските сделки, така и за търговските сделки.

Съгласно разпоредбата на чл. 22 ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 – 12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7 – 9 ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен.

Процесният договор за паричен заем е сключен при спазване на чл. 10, ал. 1 ЗПК, същият отговаря на изискването на чл. 11, ал. 1, т. 1 ЗПК – съдържа дата и място на сключване, т. 2 – вид на предоставения кредит, т. 3 и 4 – индивидуализиращи страните белези, т. 6 – срок на договора за кредит, т. 7 – посочен е общият размер на кредита и условията за усвояването му. Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗПК погасителният план към договора трябва да съдържа информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, а последователността на разпределението на вноските между различните неизплатени суми – само в случай, че са дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването. В настоящия случай в договора е инкорпориран погасителен план, в който са посочени погасителните вноски по брой, размер и падеж, а тъй като договорът е сключен при фиксиран лихвен процент за целия срок на договора и за всички вземания по него, изискването за посочване последователността на разпределението на вноските е неприложимо.

Настоящият съдебен състав обаче намира, че не е спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, като в тази връзка намира за необходимо да изложи съображения по твърдението на ответника по насрещните искове за нищожност на неустоечната клауза на чл. 6 от процесния договор за паричен заем.

По силата на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин.

Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

В процесния договор за паричен заем е посочен ГПР – 46,42 %, т. е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ГПК. Този размер не надвишава максималния по чл. 19, ал. 4 ЗПК. Този размер обаче не отразява действителния такъв, тъй като не включва част от разходите за кредита, а именно - неустойката в размер на 420,00 лева, която се начислява автоматично от заемодателя.

Настоящият състав приема, че уговорената в процесния договор „неустойка“ е разход по кредита, който следва да бъде включен при изчисляването на годишния процент на разходите – ГПР (индикатор за общото оскъпяване на кредита) – чл. 19, ал. 1 и ал. 2 ЗПК, който съобразно правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България (основен лихвен процент плюс 10 %), което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума, а клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, са нищожни – чл. 19, ал. 5 ЗПК. Този извод следва от дефиницията на понятието „общ разход по кредита за потребителя“, съдържаща се в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, според която това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисионни, такси, възнаграждения за кредитни посредници и всички други разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по - специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия.

По делото се установи, че задължението за заплащане на неустойка е предвидено при самото сключване на договора, като предпоставката за възникването му е непредоставяне от страна на кредитополучателя на обезпечение – което може да бъде банкова гаранция, издадена от банка, оперираща на територията на Република България; гаранция, издадена от небанкова финансова институция, оперираща на територията на Република България, или двама поръчители, отговарящи кумулативно на условията на 3.2.2 от ОУ и/или т. 3.2.3 от ОУ. При съобразяване на тези изисквания, на срока, в който кредитополучателят следва да предостави това обезпечение /в срок до следващия ден на деня на сключване на договора за кредит/, съдът достига до извод, че в настоящата хипотеза последната има характера на сигурен разход за потребителя и следва да бъде включена изначално при формирането на ГПР, което не е сторено от кредитора.

В тази връзка следва да се отбележи, че въведените изисквания откъм гаранция по кредита и определеният срок за осигуряване на обезпечението са от естество да създадат значителни затруднения на длъжника при изпълнението на задължението, тъй като на практика същите са неосъществими за него. Същевременно, предвид начина на уговаряне на заплащането на неустойката в договора – чл. 6, ал. 2 от договора, съдът намира, че се касае именно за форма на допълнително възнаграждение за кредитора, извън възнаградителната лихва, подлежащо на включване в посочения ГПР, което в случая не е сторено.

Ето защо, съдът достига до извода, че процесният договорът за потребителски кредит не отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като в него липсва посочен действителният размер на разходите по кредита. Поради това и на основание чл. 22 ЗПК договорът е недействителен. Съгласно нормата на чл. 23 ЗПК и съгласно приетото в Решение № 50174/26.10.2022 г. по гр. д. № 3855/2021 г. на ВКС, IV ГО, и Решение № 50259 от 12.01.2023 г. по гр. д. № 3620/2021 г. на ВКС, III ГО, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Според ВКС ЗПК е специален закон по отношение на ЗЗД. В чл. 23 ЗПК е предвидено задължение на потребителя за връщане на чистата сума по кредита и то на договорно основание. Изложеното води до извод, че Е. Д. Д., в качеството си на кредитополучател, дължи на .....“ ООД, в качеството му на кредитор, връщане единствено на предоставената му заемна сума в размер от 500,00 лева.

В срока по чл. 211 ГПК .....“ ООД предявява насрещни осъдителни иски за заплащане на сумата в размер на **249,36 лева** – падежирала главница по Договор за потребителски кредит № № ..... г., дължима за периода 12.10.2022 г. – 12.12.2022 г., ведно със законната лихва от депозирването на исквата молба до плащането, както и за сумата в размер на **8,64 лева** – договорна възнаградителна лихва за периода от 12.11.2022 г. до 12.12.2022 г., като в насрещната исква молба **изрично се признават извършените от ищцата 3 броя плащания в общ размер на 300,00 лева**.

В писмения отговор на насрещната искова молба се релевира **възражение за прихващане** на претендираните от ищеца по насрещните искове суми и извършените от кредитополучателя извънсъдебни плащания в общ размер на 300,00 лева.

Съдът, като взе предвид размера на чистата стойност на кредита, дължима от кредитополучателя по обявления за недействителен договор за потребителски кредит, на основание чл. 23 ЗПК – 500,00 лева, и извършените от кредитополучателя извънсъдебни плащания в размер на 300,00 лева, счита, че насрещният иск на .....“ ООД следва да бъде уважен за разликата между дължимата и доброволно заплатената главница, т. е. за сумата от 200,00 лева, до който размер следва да се уважи насрещната претенция, респ. същата следва да се отхвърли за горницата до 249,36 лева, както и за сумата от 8,64 лева – договорна възнаградителна лихва за периода от 12.11.2022 г. до 12.12.2022 г.

Относно разноските

При този изход на делото право на разноски имат и двете страни, както следва:

По първоначалната искова молба, с оглед изхода от спора, право на разноски има ищецът. Същият е сторил разноски за държавна такса в размер на 50,00 лева и претендира присъждане на адвокатско възнаграждение в полза на адвокат М. М. в размер на 480 лева с вкл. ДДС. Искането за разноски на първоначалния ищец е доказано и следва да се уважи в цялост.

По насрещната искова молба – с оглед частичната основателност на насрещния осъдителен иск, съдът приема, че в полза на процесуалния представител на ответницата по насрещната искова молба следва да се присъди сумата в размер на 100,00 лева с вкл. ДДС – адвокатско възнаграждение за предоставена правна защита по насрещните искове /т. е. общо в полза на адвокат М. по първоначалната искова молба и по предоставената защита срещу насрещните искове следва да се присъди сумата от 580 лева с вкл. ДДС/. В полза на ищеца по насрещните искове следва да се присъди сумата в размер на 50,00 лева – юрисконсултско възнаграждение, 77,52 лева – платена държавна такса, 155,04 лева – разноски за платен депозит за ССЧЕ.

Мотивиран от горното, Софийски районен съд, I Гражданско отделение, 29 състав

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по иск на Е. Д. Д., ЕГН *****, с адрес: ....., срещу .....“ ООД, ЕИК ....., със седалище и адрес на управление: гр. -----, че клаузата на чл. 6 от Договор за потребителски кредит № ..... г., предвиждаща заплащане на неустойка в размер на 420,00 лева при неизпълнение на задължението на кредитополучателя по договора за предоставяне на обезпечение съобразно чл. 4, ал. 3 от него, за нищожна, на основание чл. 26, ал. 4 ГПК, вр. ал. 1, пр. 1 ЗЗД, вр. чл. 22 ЗПК и чл. 19, ал. 4 ЗПК.

ОСЪЖДА, на основание чл. 23 ЗПК, Е. Д. Д., ЕГН *****, с адрес: ....., да заплати на .....“ ООД, ЕИК ....., със седалище и адрес на управление: гр. -----, сумата от **200,00 лева** – неизплатена част от главница по Договор за потребителски кредит № ..... г, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за горницата над сумата от 200,00 лева до пълния предявен размер от 249,36 лева, както и иска с правно основание чл. 240, ал. 2 ЗЗД, вр. чл. 79, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР, за сумата от 8,64 лева – договорна възнаградителна лихва за периода от 12.11.2022 г. до 12.12.2022 г., като неоснователни.

ОСЪЖДА .....“ ООД, ЕИК ....., със седалище и адрес на управление: гр. -----, да заплати на Е. Д. Д., ЕГН *****, с адрес: ....., на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на **50,00 лева** – разноски за настоящото производство за платена държавна такса.

ОСЪЖДА .....“ ООД, ЕИК ....., със седалище и адрес на управление: гр. -----, да заплати в полза на адвокат Д----- В. М., АК – Пловдив, на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата, вр. чл. 78, ал. 1 и ал. 3 ГПК, сумата в размер на **580,00 лева** с вкл. ДДС, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена на Е. Д. Д., ЕГН *****, безплатна правна помощ в производството пред Софийски районен съд.

ОСЪЖДА Е. Д. Д., ЕГН *****, с адрес: ....., да заплати на .....“ ООД, ЕИК ....., със седалище и адрес на управление: гр. -----, на основание чл. 78, ал. 1

ГПК, сумата в размер на 282,56 лева - разноси за настоящото производство за платена държавна такса, платен депозит за ССЧЕ и юрисконсултско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____